

Zoek het even lekker zelf uit

Bij aankoop van dit boek krijg je ook toegang tot de website www.zoekhetevenlekkerzelfuit.nl

Hiervoor heb je de unieke code nodig die je op deze pagina vindt. Na activering heb je twee jaar toegang tot de website. De code kan tot zes maanden na het verschijnen van een volgende druk worden geactiveerd.

Dyslectische kinderen leren lezen Anneke Smits & Tom Braams

Dyscalculie en rekenproblemen Marisca Milikowski

Autisme in school Ina van Berckelaer-Onnes (red.)

Aan de slag met rekenproblemen Marije van Oostendorp

Zelfregulerend leren Pieterneel Dijkstra

Haal meer uit je toetsgegevens Willem de Vos, Denise van Schelven,
Bas Oprins & Liesbeth van Beijsterveldt

Een passend aanbod bij autisme Ellen Luteijn, Hans Nieuwenstein
& Ina van Berckelaer-Onnes

Trainingskaarten Zelfregulerend leren met effectieve leerstrategieën
Pieterneel Dijkstra & Petra Bunnik

Meer leren in minder tijd Ankie Remijn

Mediation op school Michiel Hulsbergen & Rola Hulsbergen-Paanakker

Poster Zelfregulerend leren Pieterneel Dijkstra & Petra Bunnik

Perfectionistische leerlingen Ard Nieuwenbroek

Zoek het even lekker zelf uit Harrie Meinen

Aan de slag met handschriftonderwijs Anneloes Overvelde
& Ria Nijhuis-van der Sanden

Zoek het even lekker zelf uit

Uitdagende opdrachten
om te leren plannen

Harrie Meinen

Boom

© 2019 H. Meinen & Boom uitgevers Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Verzorging omslag en binnenwerk: Annelies Bast, Amsterdam

Illustraties: p. 30/draak: [istockphoto.com/Topvectors](https://www.istockphoto.com/Topvectors), p. 91/doolhof: [istockphoto.com/Evgenii_Bobrov](https://www.istockphoto.com/Evgenii_Bobrov) en p. 105/olifant: [istockphoto.com/Irmun](https://www.istockphoto.com/Irmun)

ISBN 978 90 2440 769 9

NUR 840

info@boomtestonderwijs.nl

www.boomtestonderwijs.nl

www.bua.nl

Inhoud

Inleiding	7
Deel 1 Aan de slag met Huzzel	9
1 Over meer- en hoogbegaafdheid	11
2 Handleiding voor de leerkracht	15
3 Overzicht van de Huzzels (opdrachten)	21
Deel 2 De Huzzels	25
Deel 3 Verantwoording	179
Literatuur	181
Over de auteur	185
Deel 4 Bijlagen	187
Bijlage 1 Werkplanformulier	189
Bijlage 2 Overzichtsformulier	191

De volgende downloads vind je op www.zoekhetevenlekkerzelfuit.nl:

- Werkbladen
- Antwoordenbladen
- Werkplanformulier
- Overzichtsformulier

Inleiding

Kinderen die net iets meer aankunnen leren sneller. Ze doen dat het liefst door zelf te ontdekken, zelf te experimenteren, zelf te onderzoeken, kortom: door zelf handelend bezig te zijn. Ze willen vaak graag direct aan de slag, zonder dat ze de opdrachten die ze krijgen goed lezen. Het is een beetje te vergelijken met het aanschaffen van een nieuw product. Veel mensen gaan het apparaat direct uitproberen als ze het uit de doos hebben gehaald en pas wanneer ze vastlopen pakken ze de handleiding erbij. Dat wil ik nou juist voorkomen met dit boek *Zoek het even lekker zelf uit*, waarin ik de methode **Huzzel** introduceer. Dit boek bevat 50 opdrachten, genaamd 'Huzzels'. Voordat je aan een Huzzel begint, lees je eerst de opdracht door en maak je een planning.

Zoek het even lekker zelf uit beoogt de planningsvaardigheden van leerlingen in groep 7 en 8 die meer aankunnen te verbeteren, onder andere door de opdrachten in een aantal stappen aan te bieden:

- Stap 1** Eerst de opdracht goed lezen en ook het werkblad door-nemen. Dan kijken wat je precies moet doen.
- Stap 2** Daarna lezen wat je bij de opdracht nodig hebt.
- Stap 3** Tot slot de verschillende stappen beschrijven: Eerst doe ik ... dan ...
- Stap 4** Noteren wanneer je van plan bent aan de opdracht te werken.
- Stap 5** Pas als deze eerste stappen gezet zijn, kan de leerling daad-werkelijk aan de slag met het uitvoeren van de Huzzels. De methode Huzzel gaat echt om 'leren leren'.

Leren leren

Kinderen die meer- en hoogbegaafd zijn, hoeven op de basisschool nooit te leren. Immers, alles kwam hun gewoon 'aanwaaien'. In het voortgezet onderwijs komen ze er vaak achter dat dat niet meer gaat; dat die Franse woordjes er niet vanzelf in komen, maar dat je daar iets voor moet doen. Dat heet leren. En dat is lastig en niet leuk. Daarom is het noodzakelijk dat de kinderen 'leren leren': dat ze eerst noteren wat ze moeten doen, wat ze nodig hebben, hoe ze het aanpakken – kortom: plannen. En dat plannen doen ze vooraf, zodat ze goed beslagen ten ijs komen.

Wat daarbij heel belangrijk is, is dat de leerkracht de leerling niet laat zwemmen. De leerling heeft aansturing (instructie) nodig van de leerkracht: Je hebt de opdracht gelezen – Wat moet je doen, vertel – Lukt je dat? – Wat wil je nog weten? – Wat heb je nog nodig? – Waarmee moet ik je nog helpen? De leerkracht is de bewaker van het geheel: hij of zij checkt of het wel lukt met de uitvoering en of de leerling de opdracht binnen de afgesproken tijd af heeft, en hij of zij geeft de leerling na afloop een beoordeling.

Dit boek beoogt een bronnenboek te zijn van opdrachten met een vaste structuur. Elke opdracht is in maximaal drie weken te voltooien. De praktijk heeft bewezen dat kinderen zeer gemotiveerd zijn bij de uitvoering van de opdrachten. En die motivatie is weer heel belangrijk om dat 'leren leren' en het leren plannen je eigen te maken. Elke nieuwe opdracht geeft weer een aanzet om goed te leren plannen.

In Deel 1 van dit boek leg ik wat uit over meer- en hoogbegaafdheid, en geef ik aan hoe er met Huzzel gewerkt kan worden. In Deel 2 volgen de opdrachten, de zogenaamde Huzzels. Werkbladen staan in dit boek, maar kunnen ook gedownload worden via www.zoekhetevenlekkerzelfuit.nl. Op deze website is ook een Werkplanformulier te downloaden.

Harrie Meinen

Ommen, februari 2019

Deel 1

Aan de slag met Huzzel

1 Over meer- en hoogbegaafdheid

Veel intelligente en (hoog)begaafde kinderen vervelen zich regelmatig op school. Met name de gemakkelijke leerstof, de stap-voor-stap-uitleg en de vele oefeningen leiden vaak tot frustratie. Gelukkig hebben veel scholen om die reden gezorgd voor een passender leeraanbod. De reguliere stof wordt voor een deel overgeslagen en daarvoor in de plaats wordt aanvullende en moeilijker stof aangeboden.

Aangeleerde luiheid

Het komt voor dat (hoog)begaafde kinderen ook de moeilijkere stof niet maken. Ze zeggen dan nogal eens dat ze deze leerstof ook saai of niet leuk vinden. Er zit hier echter een addertje onder het gras. Voor veel slimme kinderen is het behalen van hoge leerprestaties vanzelfsprekend en zeker niet iets wat veel inspanning kost. Ze leren feitelijk met twee vingers in de neus, zonder moeite te hoeven doen, zonder veel te oefenen en zonder veel fouten. Het leren vanuit deze 'gemakstand' kun je omschrijven als 'aangeleerde luiheid'. Deze leerlingen kunnen dus heel goed leren (zich snel kennis en vaardigheden eigen maken), maar weten niet hoe het proces van leren leren gaat.

Onzekerheid en spanning

Op het moment dat er moeilijker leerstof wordt aangeboden en het kind merkt dat er echt iets wordt gevraagd aan inspanning, ontstaat er vaak een schrikreactie. Het kind beseft dat er gewerkt moet worden en dat er mogelijk fouten zullen worden gemaakt, omdat hij of zij het niet meteen snapt. Dat geeft een gevoel van onzekerheid en spanning. Veel kinderen omzeilen deze onzekerheid en spanning door te verklaren dat deze leerstof 'niet leuk' is. De uitspraak 'niet leuk' is feitelijk een camouflage voor 'Ik vind het misschien wel moeilijk' en 'Ik kan het niet meteen' en 'Ik ben bang dat dit fout gaat'.

Executieve functies

Het is daarom belangrijk dat kinderen hun executieve functies gaan ontwikkelen:

- eerst nadenken, dan doen;
- kunnen bepalen wat relevant is;
- weten wat je moet doen als je vastloopt;
- rustig blijven als het anders gaat dan verwacht;
- beginnen aan wat je moet doen en niet uitstellen;
- weten wat je nodig hebt, hoe je het gaat aanpakken;
- het overzicht houden, kunnen ordenen: eerst dit, dan dat;
- kunnen wisselen van aanpak als het op die ene manier niet lukt;
- gefocust blijven op je doel, aandacht volhouden;
- weten wat belangrijk is;
- denken over denken, leren over leren, fouten kunnen corrigeren omdat je in de gaten hebt dat er iets niet klopt.

Een belangrijke schakel hierbij is de leerkracht. De leerkracht activeert, stimuleert, motiveert en controleert. Of zoals Jan Kuipers (hoogbegaafdheidsspecialist bij Cedin) het heeft verwoord: 'Geef het kind vitamine D en F.'

Vitamine D

- *Durven*: Leer het kind om bij een taak die moeilijk lijkt niet meteen af te haken. Stimuleer het kind de opdracht goed te lezen, goed te luisteren en het gewoon te proberen.
- *Doorzetten*: Voor een opdracht waarbij de oplossing niet hap-snap vanzelf komt, wordt doorzetten gevraagd. Geef het kind mee dat zomaar stoppen geen optie is.
- *Discipline*: Neem de rust en de tijd om tot een goede oplossing te komen, plan deze tijd ook in en zorg voor een rustige leer-/werk-omgeving.

Vitamine F

- *Fouten*: Slimme kinderen zijn niet gewend om veel fouten te maken. Besteed hier bewust aandacht aan en wees zelf ook open in het maken en toegeven van fouten.
- *Falen*: Falen geeft een vervelend gevoel. Dat mag, maar het is niet het einde van de wereld. Leer te relativiseren. Fouten en falen horen bij het leven.
- *Frustratie*: Moeilijke stof, waarbij fouten worden gemaakt en waarbij wordt gefaald, kan tot frustratiegevoelens leiden. Daar is op zich niets mis mee. Ga daar op een luchtige manier mee om, maak het niet te zwaar.

2 Handleiding voor de leerkracht

De naam Huzzel

Als je de beginletters van het zinnetje 'Zoek Het Even Lekker Zelf Uit' door elkaar husselt, krijg je het woord HUZZEL. En dat 'zoek het even lekker zelf uit' is nou precies de bedoeling van dit boek. Dit is een boek met allerlei vragen en vooral opdrachten (Huzzels) waarmee je goed leert plannen.

In dit boek is Huzzel ook de naam van de 'bezige bij' die afgebeeld is bij de opdrachten. Huzzel is de mascotte tijdens het maken van de opdrachten.

Doel van de opdrachten

Het hoofddoel van de opdrachten van Huzzel is het versterken van de planningsvaardigheden van kinderen. Het leren plannen is voor veel kinderen lastig. Dit geldt met name voor kinderen die de leerstof gemakkelijk aankunnen. Immers, zij kunnen met gemak de opdracht binnen de gestelde tijd af hebben. Ze hebben zelfs tijd over en hoeven niets te plannen. Daarmee *leren* ze ook niet om iets te plannen. Leren plannen, leren hoe je opdrachten planmatig kunt uitvoeren, is in feite *leren leren*. Dus: het kind leert niet te leren. Op de basisschool zullen kinderen die meer aankunnen niet gauw vastlopen. In het voortgezet onderwijs daarentegen lopen ze wel kans te stranden. Het plannen van de uitvoering van een opdracht

is daarom een belangrijke vaardigheid. Dit proces wordt in Huzzel volgens vaste stappen begeleid. Hierdoor wordt de leerling zich meer en meer bewust van het proces om te komen tot een goede uitvoering van de opdracht.

Een tweede doel is het aanbieden van lesstof die kinderen in groep 7 en 8 met een ontwikkelingsvoorsprong uitdaagt en aanzet om gemotiveerd bezig te zijn met een onderwerp of thema. Uitdagende activiteiten stimuleren het leren plannen en daarmee het leren leren.

Werkafspraken

Bij het opzetten van de opdrachten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De leerkracht neemt het initiatief en biedt de opdrachten aan.
- Werken met Huzzel komt naast de reguliere taak.
- De opdrachten horen bij het moet-werk. Het is dus niet de bedoeling dat de leerling vrij is om te kiezen of hij of zij de opdrachten maakt.
- Er worden duidelijke eisen gesteld aan en afspraken gemaakt over de te verwerken stof.
- De opdracht wordt samen met de leerkracht stap voor stap besproken en toegelicht (bijvoorbeeld tijdens de verlengde instructie).
- De opdrachten kunnen na de instructie zelfstandig worden verwerkt, met regelmatige feedback door de leerkracht.
- Waar mogelijk wordt samengewerkt met een maatje.
- De leerling maakt in eerste instantie zelf een planning en bespreekt die met de leerkracht.
- Elke keer als er gewerkt is aan de opdracht maakt de leerling een kort verslag (één regel tekst) over de voortgang.
- De leerkracht stuurt, corrigeert en geeft adviezen, ook tijdens het proces van het werken met de opdracht.
- Er wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de interesse

van de leerling, maar het kind moet ook leren dat er soms gewerkt moet worden met een opdracht die minder in zijn of haar interessesfeer ligt.

- Na elke opdracht volgt een evaluatiegesprek waarbij de leerling zichzelf beoordeelt en waarbij de leerkracht een beoordeling geeft.
- De beoordeling leidt vaak tot aandachtspunten (verbeterpunten).
- Die aandachtspunten worden weer meegenomen naar de volgende opdracht en beschreven in het te behalen doel.

Rol van de leerkracht

De leerkracht heeft de rol van coach. Deze rol kan volgens een aantal vaste stappen worden uitgevoerd. Ik bespreek hierna het stappenplan, maar ik wil hier vast het belang van elke stap aangeven:

- *De start.* Een goede instructie en een tussentijdse controle of deze begrepen is, zijn belangrijk. In feite kan de leerling pas met de eigenlijke opdracht beginnen als de planning goed is beschreven. Daarmee laat de leerling zien of hij of zij de opdracht heeft begrepen, hoe de opdracht wordt uitgevoerd en hoeveel tijd er voor een opdracht nodig is.
- *Het vervolg en aan het werk.* Tussentijdse evaluatie is ook belangrijk. Daarmee laat de leerling zien in hoeverre de opdracht vordert en hoe het staat met de motivatie.
- *De evaluatie.* Cruciaal is de eindevaluatie van elke opdracht. De eindevaluatie wordt eerst gedaan door de leerling zelf, daarna door de leerkracht. Beide evaluaties zijn aanleiding voor een kort gesprek waarin besproken wordt wat er goed ging en waaraan nog gewerkt kan worden.

De leerkracht stuurt en bewaakt het proces en stimuleert de leerling met vragen, opmerkingen en adviezen om te komen tot een zo goed mogelijk eindproduct. Adviezen aan het eind worden weer meegenomen naar de volgende opdracht.